

- αποτελούνταν από διάσπαρτες εκτάσεις, τα χωρία ή προάστεια,
- τα καλλιεργούσαν ελεύθεροι ενοικιαστές ή πάροικοι.
- ◆ Η αγροτική οικονομία παρέμενε στάσιμη.

Β. Οικονομία και κοινωνία των πόλεων

Η οικονομία στις πόλεις γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη ▼

- ◆ Στις αρχές του 9ου αι., παλιές πόλεις, όπως η Πάτρα και η Σπάρτη, ανοικοδομήθηκαν, ενώ ιδρύθηκαν και νέες.
- ◆ Κάστρα έγιναν πόλεις οικονομικής ανάπτυξης:
 - Μέσα σε αυτά αναπτύσσονταν οικονομικές δραστηριότητες.
 - Μετατράπηκαν σε «αστυκώμας» ή «αγροτοπόλεις».

Οι έμποροι και οι βιοτέχνες ▼

- ◆ Ήταν οργανωμένοι σε συντεχνίες ή επαγγελματικά σωματεία.
- ◆ Με βάση κάποιες διατάξεις διαμορφώνονταν το ύψος της παραγωγής και οι τιμές των προϊόντων.
- ◆ Οι διατάξεις που αφορούσαν τα επαγγέλματα στην Κωνσταντινούπολη καθορίζονταν από το **Επαρχικόν Βιβλίον**.
- ◆ Οι βιοτεχνίες επεξεργάζονταν τρόφιμα, ενώ από το 10ο αι. εμφανίστηκαν επιχειρήσεις σχετικές με την επεξεργασία πολυτελών προϊόντων (μετάξι, πολύτιμοι λίθοι).

Το Βυζαντινό εξωτερικό εμπόριο αναβίωσε το 10 αι. ▼

- ◆ Υπήρχαν σχέσεις:
 - με τους Βουλγάρους και τους Ρώσους,
 - με τους Άραβες (Χαλιφάτο),
 - με τις ιταλικές πόλεις και ιδιαίτερα τη Βενετία.
- ◆ Το Βυζάντιο από τις εξωτερικές αγορές προμηθευόταν μπαχαρικά, βαφικές ύλες κ.ά.

Μεσαία τάξη και δήμος ▼

- ◆ Η ανάπτυξη της οικονομίας των πόλεων οδήγησε στη διαμόρφωση μιας ισχυρής μεσαίας τάξης που αποτελούνταν από εμπόρους και βιοτέχνες. Οργανωμένη σε συντεχνίες ή αδελφότητες υποκινούσε λαϊκά κινήματα κατά των ευγενών, ιδιαίτερα τον 11ο αι.
- ◆ Οι πολυάριθμες λαϊκές μάζες των πόλεων αποτελούνταν από φτωχούς που εργάζονταν περιστασιακά ή ήταν άνεργοι.